

батьківським компонентом для схрещувань з голозерними материнськими компонентами є сорт селекції Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН 'Взірець'.

УДК 633.112.6: 633.112.1

Вечерська Л. А.

Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, Україна

e-mail: lyudmila_vecherska@ukr.net

СТУПІНЬ І ЧАСТОТА ТРАНСГРЕСІЙ ЗА ЕЛЕМЕНТАМИ ПРОДУКТИВНОСТІ У F_2 ПОЛБА ЗВИЧАЙНА ОЗИМА / ПШЕНИЦЯ ТВЕРДА ОЗИМА

Пшениця полба *Triticum dicoccum* (Schrank) Schuebl цінується не тільки через більш високу харчову цінність і дієтичні властивості у порівнянні зі звичайною пшеницею, але й через низькі вимоги до ґрунтів та вологи та до біотичних чинників. Разом з тим, полба також характеризується деякими небажаними ознаками, а саме: дуже грубі остисті плівки, що щільно прилягають до зерна і обумовлюють поганий вимолот; ламкість колосу при досягнанні; високорослість (120–150 см), пов'язана з нестійкістю до вилягання. Червоне зерно полби, висока активність поліфенолоксидази та низький вміст каротиноїдних пігментів не дозволяють повною мірою використовувати полбу для виробництва макаронної продукції.

Нами було проведено схрещування пшениці полби озимої UA0300214, var. *atratum*, USA, що характеризується дуже уповільненим розвитком і пізнім досяганням, з пшеницею твердою озимою сорту 'Континент', який характеризується низькорослістю, ранньостиглістю та білозерністю. Метою було вивчення формотворчого процесу у ранніх поколіннях гібриду й отримання форм з фенотипом полби, поєднаним з пониженою висотою рослин до ≤ 80 см, полегшеним обмолотом та янтарним зерном, різних строків досягання.

Рослини гібридної популяції F_1 та F_2 пшениці полби озимої вирощували в 2018/2019 р. на ділянках дослідного поля Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН (східний Лісостеп України).

У F_1 повністю домінувала полба, ознаки пшениці твердої не проявились: високі рослини 160 см, чорний остистий плоский великий колос (маса зернівки 1,59 г), велике зерно полб'яного типу з масою 1000 шт. 60 г.

Аналіз популяції F_2 дозволив виділити декілька морфотипів: з паливим, чорним і білим забарвленням колосу. Загальна частота позитивних трансгресій за масою зерна з колосу становила 16–36 %, за масою 1000 зерен 2–7 %, за кількістю зерен в колосі 21–39 %

Найвищою частотою (36 %) та ступенем (від 5,7 до 84,4 %) трансгресій за масою зерна з колосу та кількістю зерен з колосу (39 %, від 4,2 до

46,6 % відповідно) характеризувались форми з палевим забарвленням колосу. За масою 1000 зерен найвищою частотою (7 %) та ступенем (від 2 % до 11,1 %) характеризувались гібриди з білим забарвленням колосу.

Частка низькорослих рослин (≤ 80 см) склала 14–27 %. У гібридів з палевим забарвленням колосу частка низькорослих форм склала 27 %, з чорним забарвленням – 21 %, у рослин з білим колосом – 14 %.

Виділено рослини зі склоподібним червоним та янтарним зерном, яке має полб'яний морфотип: зерно трикутне у поперечному розрізі, загострене біля зародка та у хвостовій частині. Частка рослин з янтарним зерном у форм з чорним та білим кольором колосу склала по 5 %, у форм з палевим кольором колосу – 1 %.

Також відібрано форми з янтарним зерном, що мали високий ступінь позитивних трансгресій за всіма ознаками продуктивності та висоту рослин ≤ 80 см.

Значна кількість трансгресивних рослин і досить високий рівень прояву й поєднання у них ознак продуктивності та органолептичних якостей зерна свідчить про перспективність даної гібридної комбінації.

УДК 633.12:631.52

Вільчинська Л.А.*, **Городиська О.П.**

Подільський державний аграрно-технічний університет, Україна

**e-mail: rsn@pdatu.edu.ua*

НОВИЙ СОРТ ГРЕЧКИ 'ОЛЕСЯ'

Унікальні харчові і дієтичні властивості гречки, а також безвідходна технологія вирощування, створюють необхідні передумови для більш широкого її використання і збільшення посівних площ під культурою як в основних, так і поукісних посівах.

Селекція відіграє першочергову роль у створенні та впровадженні у виробництво високопродуктивних і стабільних сортів з широким адаптивним потенціалом. Впровадження у виробництво нового сорту гречки забезпечить населення цінним за хімічним складом і поживністю унікальним продуктом харчування, дозволить ефективно використовувати земельну площу через можливість отримання подвійного урожаю, забезпечить виробництво екологічно чистої продукції та сировини.

Селекціонерами, кандидатами с.-г. наук Л.А. Вільчинською, О.П. Городиською, аспірантом М.В. Диянчуком створено новий сорт гречки 'Олеся'. Проведено його комплексну оцінку за ознакою посухостійкості у лабораторних і польових умовах Науково-дослідного інституту круп'яних ім. О.С. Алексеевої Подільського державного аграрно-технічного університету.

Закладку дослідів, оцінку матеріалу, аналіз рослин, урожаю та якості зерна проводили відповідно до загальноприйнятої методики Дер-